ta. Els dos volums (1975 i 1982) són orientadors sobre un grup d'historiadors i historiadores que s'acaren vers l'estudi de la premsa amb rigor i eficiència en un objectiu de gran abast: situar amb justesa i precisió, primer la premsa per ella mateixa, i, posteriorment, la seva incidència amb tot el cúmul tangencial d'aspectes de gran transcendència: continguts, audiència i difusió, etc. Els Col·loquis de Pau han aconseguit, i aquest és el gran mèrit, no solament agrupar estudiosos i fer-los reflexionar conjuntament, sinó projectar les investigacions sobre una massa científica més àmplia de la qual és lícit esperar bons resultats d'acord amb la categoria mitjana força acceptable d'aquesta Metodología de la historia de la prensa española.

J.M. Figueres

Les cabinets de lecture. La lecture publique à Paris sous la Restauration, Françoise Parent-Lardeur. París, Payot, 1982. 201 pàgs.

Els gabinets de lectura pública —lloc on es deixava llegir mitjançant el pagament d'unes monedes— han tingut una singular transcendència en la formació d'un públic lector, la cristal·lització d'uns estats d'opinió —era usual la discussió arran de la lectura pública— i han estat les primeres corretges de transmissió en la creació d'una massa urbana lectora que possibilitarà, avançat el XIX *francès, el naixement de la premsa de masses. L'autor es proposa d'estudiar aquesta petita i fosca parcel·la de la comunicació que significarà l'accés a la lectura de les classes mitjanes i, especialment, de l'obrera. Les biblioteques públiques no neixen fins al 1860. El resultat, segons el prologuista, professor R. Mandrou, és una «obra capital per entendre la història sòcio-cultural contemporània». La llarga recerca, l'anàlisi minuciosa i subtil, la documentació emprada —11 pàgines de bibliografia— i la metodologia usada per Parent-Lardeur en la seva investigació assoleixen l'objectiu proposat, com justifica, emfàticament, Mandrou.*

De 1815 a 1830 el paper dels gabinets és estudiat exhaustivament per l'autor que en cerca el marc legal, la localització, els preus d'utilització, el públic consumidor —demostrant que és la burgesia la màxima receptora—, els catàlegs, etc. en una reeixida demostració de sociologia històrica que valora amb justesa el paper del mig miler de gabinets parisencs fins a l'èxit esclatant dels tiratges diaris (180.000 exemplars el 1847, només a París) que significaran la mort dels gabinets en ser la premsa un bé assequible econòmicament a la majoria de la població urbana. Tot i l'especialització temàtica l'objectiu, analitzar el lloc públic de lectura de llibres i premsa, és assolit amb plenitud tot mostrant-nos una anella més del procés de la premsa en l'acció d'inserció en el teixit social.

J.M. Figueres

La premsa de la ciutat de Vic al segle XIX, Concepció Miralpeix i Ballús. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1981. 284 pàgs.

Cent anys de premsa a Ripoll (1881-1980), M.ª Mercè Palomera i Costa. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1982. 224 pàgs.

La premsa a Granollers (1882-1982), Joan Subirà. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1982. 2 vols. 404 + 377 pàgs.

La premsa a Igualada (1808?-1982), M.ª Teresa Miret i Solé. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1983. 2 vols. 499 + 444.

Disposar de censos o repertoris metòdics, sistemàtics i exhaustius dels títols publicats en una zona determinada és una de les primeres tasques a les quals cal dedicar els esforços bibliogràfics de recopilació documental. Així ho ha entès l'Administració catalana, que ha publicat fins ara els repertoris de quatre ciutats catalanes com una activitat que faciliti la tasca d'investigadors de tot tipus que han d'acudir a la premsa com a font hemerogràfica dels seus treballs.

Els volums dedicats a Ripoll, Vic (incomplet), Granollers i Igualada, tot i tenir el mateix objectiu (aplegar les fitxes de totes les publicacions localitzades) i pertànyer a una mateixa sèrie o col·lecció, encara sense nom, no són idèntics en el tractament i, per tant, en el resultat. Així com les aportacions de Miralpeix i Miret són, com veurem, les més reeixides, sense ser exhaustives ni modèliques, les de Palomera i Subirà no estan, malauradament, a la mateixa alçada. La col·lecció ha patit de la manca d'una direcció intel·lectual i ha deixat a l'objectiu bibliotecari i no històric la gestió, amb la qual cosa el resultat, tot i el mèrit que significa l'aportació, no és homologable aL fet, per exemple, per la Biblioteca Nacional de París amb la seva col·lecció que recull exhaustivament tots els títols publicats a la nació veïna. La metodologia és el taló d'Aquil·les de la col·lecció ja que en una obra d'inventari el model de fitxa a seguir és essencial i quan es planteja una continuïtat cal fixar-se laboriosament en la profunditat científica de la fitxa. Aquest no és el cas de la sèrie, ja que de les quatre aportacions només una, la darrera, d'Igualada, disposa d'un model de fitxa fet per l'Institut Català de Bibliografia. Les fitxes anteriors són ben diverses, cada autor ha treballat amb el model que li ha semblat més adient i el resultat final és la manca d'homogeneïtat de la sèrie.

Dins el contingut, les obres segueixen un esquema ben fixat: una introducció metodològica, unes breus notes sobre el marc extern de la premsa a la ciutat en qüestió (impremtes, llengua...) i l'inventari pròpiament dit, ordenat cronològicament amb la reproducció, sempre que ha estat possible, de la primera pàgina de cada títol. Finalment, diversos gràfics, taules i índexs. En l'anàlisi dels quatre títols publicats tornem a trobar la diversificació com a tònica. Si bé tots els volums disposen del gràfic cronològic de publicacions i de l'índex alfabètic de títols, no tots tenen els altres índexs. Els volums de Granollers són el cas extrem, amb l'absència de l'índex alfabètic de directors, redactors, col·laboradors, editors... el d'impressors i impremtes, etc.

Entrant específicament en les fitxes, objectiu prioritari de la col·lecció i per

tant leif motiv *fundacional, cal valorar també negativament el resultat global. No hi ha cap sistematicitat unitària. Fins i tot una dada tan simple com el matís d'adscripció política, fàcil d'efectuar per un historiador, difícil per a una bibliotecària, ens és amagada, amb la qual cosa es dilueix l'esforç, important tanmateix, de recopilació. El fet és agreujat per la dificultat de repetir el cens i pel caràcter institucional de l'obra. En autors locals hom pot disculpar la manca de metodologia o bé les omissions, però en accions bibliogràfiques de continuïtat cal vetllar notablement pel tractament científic de la informació sense caure en el parany de l'erudició per l'erudició: és més important disposar d'unes dades mínimes històriques de cada títol o de la seva transcendència político-social que no pas de les referències purament tècniques com el format o bibliogràfiques, que es limiten a ser un simple punt referencial que no aporta, en la immensa majoria dels títols, més informació que la senzilla de ser inclòs en títol en qüestió dins un cens o repertori anterior. El valor indeterminatiu es també digne de remarcar. En el cas de la llengua els autors es limiten a indicar quina és la llengua usada totalment o bé, quan n'hi ha dues, s'escriu «bilingüe». Un repertori que ajudi a ser alhora una història, mínima però fiable, hauria d'incorporar més pautes referencials. Seria d'agrair esmentar els percentatges lingístics emprats i la data en què s'ha fet l'observació. No és el mateix, lingüísticament, una publicació que inclou només un poema en català en tot l'exemplar, que una altra publicació on les llengües són pràcticament 50/50.*

En una perspectiva crítica editorial cal fer esment de la pulcritud impressora i del to correcte de l'edició en tots els seus aspectes, reproducció de facsímils, taules estadístiques... tot destacant però la lentitud en el termini d'aparició dels títols: pràcticament una obra per any, quan hi ha aproximadament trenta ciutats prou importants per realitzar-hi en profunditat el seu repertori global.

Tot i el valor desigual de les aportacions fetes fins a l'actualitat cal destacar l'absència d'una crítica, fins i tot d'una informació, sobre aquestes quatre obres que, fora de l'àmbit local, han passat gairebé desapercebudes. El resultat final és indicador de la situació en la qual es troba la investigació històrica de la premsa a Catalunya. Té els ulls ancorats en el passat —els repertoris esmentats no semblen fets mig segle després del cens general de Joan Givanel i Mas— i no disposa del modern utillatge que les ciències socials han posat al seu abast. La iniciativa institucional és tímida, lenta i insegura i no marca un salt qualitatiu en relació a les obres similars que investigadors locals amb més (Mataró) o menys (Tarragona) fortuna realitzen pel seu compte.

Tot i això la col·lecció és el primer intent, en la bibliografia històrica catalana, de buidar exhaustivament tota la premsa. Si la darrera obra, la millor metodològicament, marca una variació positiva en els continguts, la col·lecció tindrà a més del mèrit d'iniciar una labor bàsica, el de reeixir plenament en la consecució dels objectius.

J.M. Figueres